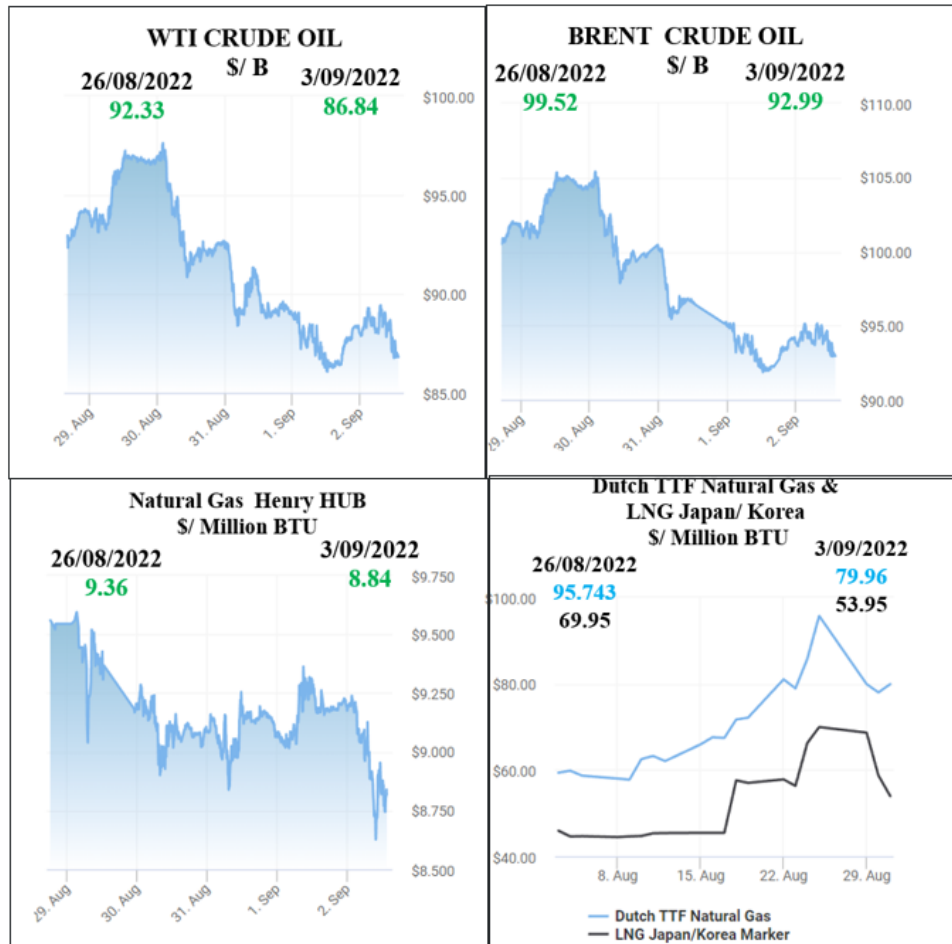

پایش بازار

مهمترین تحولات این هفته را باید به جدی شدن ابعاد بحران انرژی در کشورهای اروپایی و زمزمه‌های بلندمدت شدن آثار تورمی جنگ روسیه-اوکراین، سخنرانی جروم پاول و قوت گرفتن افزایش ۰.۵ تا ۰.۷۵ درصدی نرخ بهره در فدرال رزرو آمریکا، تحولات سیاسی در عراق و افزایش نگرانیها نسبت به عدم ثبات در عرضه نفت توسط این کشور پس از سقوط میدان نفتی بصره، و تداوم اثرات توافق قریب‌الوقوع مذاکرات برجاسی نسبت داد.

در روز جمعه ۱۱ شهریور ۱۴۰۱ قیمت نفت خام برنت دریای شمال به ۹۳ دلار و ۹۸ سنت رسید. قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدییت نیز به ۸۸ دلار و ۲۳ سنت رسید. قیمت گاز طبیعی نیز در بازار آمریکا (هنری هاب) به ۸.۸۴ دلار هر میلیون بی تی یو کاهش یافت. به طور کل قیمت این دو شاخص به ترتیب ۵.۳۴ و ۶.۷۷ درصد و گاز طبیعی ۱.۵۲ درصد در هفته گذشته کاهش داشته‌اند.

بر اساس نظرسنجی رویترز، هم اوپک و هم ایالات متحده شاهد بودند که تولید به بالاترین سطح خود از روزهای ابتدایی همه‌گیری ویروس کرونا رسیده است، به طوری که تولید اوپک در ماه اخیر به ۲۹,۶ میلیون بشکه در روز رسید، در حالی که تولید ایالات متحده به ۱۱.۸۲ میلیون بشکه در روز در ماه ژوئن رسیده که هر دو در بالاترین سطح خود از آوریل ۲۰۲۰ هستند.

بازار انرژی همچنان ملتهب است. مایک سابو، استراتژیست بازار در RJO Futures می‌گوید ترس از کاهش سرعت قیمت‌ها و همچنین پتانسیل افزایش عرضه اضافی باعث ایجاد فشار بر بازار شده است. هری آلتهم، تحلیلگر انرژی در گروه StoneX در لندن معتقد است نگرانی از محدودیت تقاضا در سراسر غرب وجود دارد، زیرا نرخ بهره افزایش می‌یابد و نگرانی‌های تورم‌گریبان اقتصادهای غربی را گرفته است.

بازار عمدتاً نگران عرضه ناکافی در ماه‌های پس از حمله روسیه به اوکراین و تلاش اوپک برای افزایش تولید بوده است. این امر باعث شد در اوایل سال جاری قیمت قراردادهای آتی کوتاه مدت نسبت به قراردادهای آتی با تاریخ بالاتر افزایش پیدا کند، اما با افزایش تولید، این الگو تا حدودی معکوس شد. کمیته فنی مشترک سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) و متحدانش که مجموعاً اوپک پلاس نامیده می‌شوند، اعلام کرد که اکنون شاهد مازاد نفت ۴۰۰ هزار بشکه در روز در سال جاری هستند که نسبت به پیش‌بینی یک ماه قبل ۱۰۰ هزار بشکه در روز بیشتر شده است. برخی از اعضای اوپک پلاس خواستار کاهش تولید شده‌اند. این گروه قرار است در ۵ سپتامبر در بحبوحه تضعیف تقاضا در آسیا که باعث شده عربستان سعودی قیمت فروش رسمی خود را به این منطقه کاهش دهد، تشکیل جلسه دهد. اداره اطلاعات انرژی آمریکا روز چهارشنبه اعلام کرد ذخایر نفت خام آمریکا ۳.۳ میلیون بشکه کاهش یافته و ذخایر بنزین نیز ۱.۲ میلیون بشکه کاهش یافته است.

به گفته معاون موسسه «IHS Markit»، بازگشت احتمالی نفت ایران به بازار، دو قطبی عربستان و روسیه در اوپک پلاس را متزلزل می‌کند، به‌ویژه اگر نفت ایران در آغاز زمستان وارد بازار شوند. با این حال، مداخله عربستان می‌تواند برای دولت بایدن که تلاش می‌کند در آستانه انتخابات میان‌دوره‌ای نوامبر امسال قیمت بنزین داخلی را پایین بیاورد، ناخوشایند باشد. قیمت بنزین در آمریکا در هفته‌های اخیر پیوسته کاهش داشته است. به گفته تحلیلگران، عربستان به وضوح پیام داده است که می‌خواهد کف قیمت ۱۰۰ دلار در هر بشکه

باشد. موسسه انرژی اسپکت نیز اعلام کرده است، بازگشت کامل نفت ایران به بازار ممکن است قیمت نفت را به کمتر از ۸۰ دلار و یا حتی ۷۰ دلار در هر بشکه برساند.

تفسیر هفته

۱. تحلیل و بررسی تغییر قیمت‌ها در تمامی بازارها از جمله بازار انرژی قاعدتا باید به واکاوی رابطه‌های علت و معلولی در علم اقتصاد گره خورده باشد اما رویدادهای قرن حاضر و بخصوص تشدید تنشهای سیاسی میان کشورها در سال ۲۰۲۲ که عمدتاً از انرژی برای اعمال فشار در منازعات خود استفاده کرده‌اند یکبار دیگر بیانگر این واقعیت است که امروزه انرژی تنها یک کالای اساسی در ساختار تولید و مصرف جوامع نیست بلکه خط‌کش و مبنای تعیین جایگاه کشورها در ساختار نوین نظام جهانی است. در اهمیت نقش انرژی همین بس که دانیل یرگین، متخصص حامل‌های انرژی و نویسنده تاریخ نفت جهان با انتشار کتاب «نقشه جدید جهان: انرژی، تغییرات اقلیمی و تقابل ملتها» در سال ۲۰۲۰ به شکل‌گیری نوعی از جنگ سرد میان کشورهای غربی و بلوک شرق اشاره کرده و سه عامل تغییرات اقلیمی، تحولات نفت و گاز، و بیماریهایی نظیر کووید-۱۹ را مبنای تعیین جایگاه کشورها در نظم نوین جهانی می‌داند. به نوشته روزنامه گاردین، ماکرون در نخستین جلسه دولت فرانسه پس از تعطیلات تابستانی و با اشاره به پیامدهای جنگ روسیه-اوکراین از جمله در زمینه انرژی اعلام کرد، «عصر فراوانیها به پایان رسیده است». جمله‌ای که با بازتاب فراوان در رسانه‌ها همراه و بنوعی حامل این خبر بود که شاید کشورهای اروپایی از جمله فرانسه در ابتدای یک دوره سخت اقتصادی از نظر تامین منابع قرار گرفته‌اند. با ذکر این مقدمه و همزمان با وارد شدن به هفتمین ماه از تحولات جنگ در خاک اوکراین باید اذعان کرد روسیه از اهرم انرژی برای کاهش دسترسی به حاملهای نفت و گاز توسط کشورهای اروپایی استفاده کرده و در این زمینه تحریمهای متقابل اتحادیه اروپا علیه روسیه چندان کارساز نبوده است. بردن، مدیر اجرایی شرکت شل با هشدار نسبت به بحران انرژی بیان می‌کند این شرایط ممکن است بیش از یک زمستان طول بکشد. وی در مصاحبه هفته اخیر خود با اشاره به طولانی شدن بحران گاز برای چند سال، راهکارهایی نظیر صرفه‌جویی در مصرف، بهره‌وری انرژی، جیره‌بندی، و استفاده از جایگزین‌های لازم را برای برون‌رفت از شرایط فعلی پیشنهاد می‌دهد. با نزدیک شدن به دسامبر ۲۰۲۲ و اعمال دور آخر تحریمهای اتحادیه اروپا در ممنوعیت واردات نفت از روسیه احتمال قطع صادرات

گاز روسیه به کشورهای ناحیه یورو افزایش یافته است. در هفته اخیر شرکت گازپروم روسیه اعلام کرد انتقال گاز از طریق خط لوله نورد استریم-۱ از ساعت ۱ بامداد به وقت گرینویچ در ۳۱ اوت تا ۱ بامداد به وقت گرینویچ در ۳ سپتامبر بسته خواهد شد. موضوعی که به گفته مدیران گازپروم بعثت کوتاهی شرکت زیمنس در تعمیر توربینها رخ داده است. قطع همزمان صادرات گاز گازپروم به شرکت انجی فرانسه به دلیل ناتوانی در پرداخت کامل هزینه‌های ماه ژوئیه نگرانیها را نسبت به قطع صادرات به سایر کشورهای اروپایی بعنوان سیاست قریب‌الوقوع مسکو دوچندان کرده است. در بیانیه گازپروم آمده است این شرکت تعلیق کلی عرضه گاز را از اول سپتامبر تا زمان دریافت کامل وجوه پرداختی گاز عرضه شده به شرکت انجی اعلام کرده است. در همین حال اعلام شد که شرکت نروژی اکوینر (استات اویل سابق) بصورت کامل از روسیه خارج شد. در پایتخت آمریکا طرح ایجاد کارتل نفتی با محدودیت قیمت دوباره بر سر زبانها افتاده و جان کربی، سخنگوی وزارت دفاع ایالات متحده در نطق اخیر خود بر ضرورت عملیاتی شدن این طرح تاکید کرده است. وزرای اقتصادی و دارایی کشورهای ثروتمند موسوم به گروه ۷ در روز جمعه در مورد سقف قیمت نفت روسیه گفتگو کردند. الکساندر نواک معاون نخست وزیر روسیه روز پنجشنبه در پاسخ به خبرنگاران گفت تعیین سقف قیمتی نفت یک ایده کاملاً پوچ بوده چرا که به احتمال زیاد صنعت و بازار نفت را بی‌ثبات خواهد کرد. وی همچنین گفت مسکو انتظار دارد اتحادیه اروپا تحریم نفتی خود را در دسامبر سال جاری میلادی اجرایی کند. نواک با اشاره به اینکه روسیه در حال آماده شدن برای چنین سناریویی است افزود، تمام برنامه‌های ما برای حفظ سطح فعلی تولید نفت تنظیم شده است. نواک تاکید کرد که مسکو انتظار انحراف در نرخ تولید در ماه اوت را ندارد، با این حال، تا پایان سال ۲۰۲۲ تولید نفت خام در این کشور در بازه‌ای بین ۰.۲ درصد افزایش یا ۰.۷ درصد کاهش خواهد یافت. مجله فارین پالیسی با بیان این که ابعاد بحران انرژی در اروپا غیرقابل تصور است، محورهای این چالش را در ۶ بند توضیح داده است:

الف: بحران انرژی در اروپا پررنگ‌تر از سایر نقاط دنیاست: اگرچه امروز بیشتر جهان با بهای بالای انرژی دست به گریبان هستند، اما کشورهای ناحیه یورو بیش از سایر نقاط دنیا در منگنه افتاده‌اند و رهبران اروپایی وادار شده‌اند برنامه‌های کمک مالی و تدابیر اضطراری را در نظر گرفته تا مصرف‌کنندگان را از آسیب فشار اقتصادی در زمستان آینده در امان بدارند. بزرگترین مشکل در بازار انرژی اروپا به بهای بالای گاز طبیعی باز می‌گردد که موج نگرانی را در سراسر این قاره به راه انداخته، تورم را افزایش داده، صنایع را مختل کرده، و مردم عادی را هنگامی که صورت‌حسابهای برق و گاز خود را می‌بینند، شوکه می‌کند. بهای گاز طبیعی در

اروپا، اکنون حدود ده برابر بیشتر از میانگین یک دهه گذشته و حدود ده برابر گرانتر از بهای آن در ایالات متحده آمریکا است. کارشناس بازارهای جهانی گاز در گروه انرژی راپیدان معتقد است بهای گاز طبیعی در اروپا چنان گران است که گویی مردم برای هر بشکه نفت خام، پانصد دلار پرداخت می‌کنند. به گفته مونتون، اوضاع در اروپا به نقطه بحران رسیده و مردم با قیمتهای نجومی گاز روبرو هستند، درحالیکه هنوز چندماهه با فصل زمستان که در آن تقاضا برای گاز طبیعی به اوج می‌رسد فاصله وجود دارد. به اعتقاد وی یک بلاتکلیفی واقعی وجود دارد که آیا گاز کافی برای برآورده کردن تقاضا در زمستان در دسترس می‌باشد؟

ب: جنگ روسیه-اوکراین تنها بخشی از مشکل است: کریستین لو در بخش دیگری از تحلیل خود بیان می‌کند مشکلات انرژی تنها به جنگ اوکراین محدود نمی‌شود. به عقیده وی روشهای جایگزین تامین گاز، گران و پرهزینه هستند. تغییرات اقلیمی رودخانه‌ها را خشک کرده تا حدی که بسیاری از نیروگاههای هسته‌ای اروپا از مدار خارج شده‌اند و بیش از یک دهه است که سیاستمداران اروپایی درباره چگونگی درج سازوکارهای ضدشوک در سیستم انرژی سردرگم مانده‌اند. بهای برق در آلمان و فرانسه در هفته‌های اخیر رکورد زده است. در شرایطی که کشورها زیر بار فشار اقتصادی شانه خم می‌کنند به تدابیر فوق العاده روی آورده‌اند. بریتانیا هشتاد درصد افزایش برای هزینه انرژی خانگی را اعلام کرده و آلمان صورتحساب‌ها را تا تقریباً پانصد یورو افزایش داده است. اروپا در شرایط معمول، می‌توانست ذخیره گاز خود را در تابستان افزایش دهد و در زمستان مصرف کند. اکنون با سر رسیدن ماههای سردتر و فشردن گلوی جریان تامین گاز توسط روسیه، اروپا برای پر کردن مخازن خود در تنگنا قرار گرفته است. تا به اینجا، به باور کارشناسان، کشورهای اروپایی تا حد زیادی توانسته‌اند برنامه‌های خود را پیش ببرند اما این بدان معنا نیست که در زمستان آینده مشکلی پیش نخواهد آمد.

ج: قطع صادرات گاز روسیه باعث چالش در فصل زمستان خواهد شد: اروپا در زمستان، معمولاً بخش بزرگی از ذخایر خود را استفاده کرده و همزمان مقادیر زیادی گاز هم از دیگر منابع تامین می‌کند. اروپا به هر دوی اینها نیاز دارد. اما با رسیدن فصل زمستان، یک تهدید واقعی وجود دارد که هیچ گازی از روسیه وارد نشود. در شرایط معمول، عرضه گاز از روسیه، حدود چهل درصد از واردات اروپا را شکل می‌دهد. بدون گاز روسیه، کشورهای اروپایی مجبورند که به واردات گاز مایع شده (ال ان جی) بیشتر به ایالات متحده متکی باشند. در شرایطی که اروپا، عرضه گاز روسیه را کنار می‌گذارد، بسیاری از رهبران کشورهای اروپایی در تقلاي شتاب‌آلود بستن قراردادهای تازه برای تامین گاز از دیگر کشورها هستند. ایتالیا، گاز بیشتری را از

الجزایر وارد می‌کند و دیگر کشورها هم به جمهوری آذربایجان، نروژ، و قطر روی آورده‌اند. آلمان هم ابزار امیدواری کرده که یک قرارداد تازه تامین گاز مایع با کانادا داشته باشد که شاید چندان خوشبینانه نیست. دیگر کشورها، سرمایه‌گذاری قابل توجهی در زیرساخت های گاز مایع خود کرده‌اند. آلمان در تقلاي ساخت پنج ترمینال برای واردات گاز مایع است و هلند، فنلاند، و ایتالیا به دنبال تامین واحدهای شناور بیشتر برای واردات گاز هستند. به عقیده کارشناسان برای آینده نزدیک، کار بیشتری برای تامین گاز نمی‌توان کرد.

د: صرفه‌جویی راهکار مقابله با وضع موجود است: رهبران اروپایی سیاستهای صرفه جویانه‌ای را در داخل کشورهایشان به اجرا در آورده‌اند. اسپانیا که پیش از این هم به کارگران توصیه می‌کرد که برای جلوگیری از مصرف انرژی کراوات نبندند، این هفته یک برنامه صرفه جویی انرژی تازه را تصویب کرد که شامل محدودیت‌هایی برای تهویه‌ها و سامانه‌های گرمایشی است. فرانسه تهدید کرده که فروشگاههایی را که مجهز به دستگاههای تهویه هستند و درهای ورودی‌شان بسته نمی‌شود را جریمه کند. آلمان نورپردازی های روی مجسمه‌ها در شهر برلین را خاموش کرده است. برخی از آلمانی‌ها هم به ذخیره چوب برای زمستان آینده روی آورده‌اند.

ه: نیروگاه‌های هسته‌ای راه حل موقت است: آلمان درگیر بحثی برای تاخیر در تعطیل کردن آخرین نیروگاههای برق هسته‌ای خود است تا بحران کنونی را پشت سر گذارد. به عقیده بوردوف، بازنشسته کردن نیروگاههای هسته‌ای بیشتر، آن هم در هنگامه بدترین بحران انرژی که اروپا مدت‌هاست به خود ندیده، به نظر نادرست باشد. این کار با توجه به منابع عرضه جایگزین انرژی همچون گاز طبیعی بحران را عمیق تر می‌کند.

و: رکود در صنایع و بحران در زندگی خانوارها در پیش روست: روشن نیست که صنایع و خانواده‌ها می‌توانند تا کجا دوام آورند. برای مثال بخش اقتصادی دانشگاه آکسفورد می‌گوید که بخش‌های بزرگی از انگلستان در انتظار تورم دو رقمی ناشی از قیمت‌های فورانی انرژی و پسرقت شدید در برآوردهای تولید ناخالص داخلی است. وضع اروپا هم چندان بهتر نیست. بنظر می‌رسد که بخش صنایع اروپا در ماههای آینده با رکود روبرو شود و خانواده‌ها هم از پیامدهای بحران کنونی در امان نخواهند بود.

۲. چهار عامل دیگر را بعنوان عوامل اثرگذار بر روند قیمت‌ها در بازار انرژی می‌دانیم:

الف- تداوم اثرات توافق احتمالی در مذاکرات مربوط به پرونده هسته ای ایران در وین که ابعاد آن پس از ارسال پاسخ ایران در روز جمعه، در هفته‌های آتی روشن خواهد شد.

ب- سخنرانی جروم پاول در مجمع جکسون هول و قوت گرفتن افزایش نرخ بهره ۰.۵ یا ۰.۷۵ درصدی در سپتامبر توسط فدرال رزرو

ج- تحولات سیاسی در عراق و سقوط میدان نفتی بصره

همکاران این شماره: علیرضا اسقانیان، تبسم میرشکارزاده، و عباس ملکی